

Een plezierreisje met muziek.

't Is guur weder. Sinds drie dagen fluit de zee uit haar Noord-Westersche orgelpijpen. Een fijne, kille regen snijdt u in 't gelaat en het is niets plezant aan het strand, en aan 't binnenzitten heb ik een broertje dood !

De vacantie is bijna ten einde. Gelukkig de mensch die weder aan het werk mag gaan. De zee begint mij tegen te steken. Het regent hier thans zes maal ter week en soms zoo hard dat wij niet weten of de zee boven dan wel naast ons ligt. Daarbij een koude wind en al de agrementen van een stormperiode. Wat 'n zomer !

Ik ga voor een afwisseling naar Antwerpen. De tram van Knocke brengt me op ongeveer veertig minuten naar Blankenberghe. Om zes uur vertrekt van hier uit een rechtstreeksche trein naar de Scheldestad. Die zal me in ieder geval vroeger naar huis brengen dan de trein Knocke-Brussel-Antwerpen.

Ik had nog twintig minuten en zocht een plaatske op en vond een ledigstaand kompartiment. Er was veel volk op 't perron. Hoe zouden ze die massa in dat eene treintje kunnen vervoeren ?

Om den tijd gedurende de lange reis te verkorten had ik een boekje medegenomen dat men mij had aanbevolen : « Een duit voor kermis ! » van Noordling. De titel zelf is al origineel. Het werk is het ook. Het heeft niet de sappigheid van Pallieter, maar blijkbaar is het toch onder Timmermans' invloed geschreven. Een beetje décousu, maar plezierig en zeer eigenaardig. Een echte vondst. En 't zit vol humor, een zeldzaamheid in onze literatuur.

Het is de geschiedenis van onzen koning, die op zekeren nacht uit zijn paleis vlucht, waar hij het zoo beu is als het eten van koude pap. Hij trekt met zijn Vlaamsche oud-strijders door Vlaanderen en bouwt er de Vlaamsche hoogeschool.

Dat is het onderwerp, maar ik was nog maar aan 't begin. Ik zat zalig in de kussens aan het lezen hoe de koning op de « Vruge Met » te Brussel belandde en plots stond te midden van pekes, koolen en savooien « die hij onder zijn zolen malsch voelde kraken » en nu zoo ineens terecht komt, met een val, in het kelderke waar ze aan de boerkozen lekkeren koffie schenken, en, zich den nek zou gebroken hebben zoo een meisje hem niet had opgevangen.

« Mee ien trappeke mee ne kie, komd' uuk wel beneje, zelle kamerood ! » zegt het meisje, dat zich doodschrikt bij den val van dien instortenden berg en nog meer verbouwereerd blijkt wanneer ze in de zachte oogen kijkt van dien «langen floeren kadee» die daar zoo bedremmeld op het laatste trapke beneden stond.

— Naa meude ma losloete zelle as 't a nie geneêt...

« Veu a uuk koffië ? Aai is goed, zelle. Zoo zwet da g'em kunt snaaie... »

Ik krijg onmiddellijk sympathie voor dat meisje en ik zie te Brussel op het hoekske, den kelder, waar het in den vroegen morgen al zoo rumoerig toegaat ; ik zie...

De deur van mijn kompartiment wordt opengerukt en de een na den ander komt binnengestormd, schreeuwend, gesticuleerend, blozend en hijgend. Ik tel er een, twee, vier, tien, twaalf ! Het dozijn, neen er is nog een, een dertiende ! Goddank, nu zijn we geveertienen, dus geen dertien !

— Stop ! roept de laatste. Stop ! Bak vol ! Ik kan er zelf niet meer in.

Ik geloofde het goed. Dertien personen met trommel, trompet, zelfs de grosse-caisse was er bij.

In mijn kompartiment was plaats voor zes personen. Zoo stond het zwart op wit onder glas gedrukt. Er waren dus acht personen te veel, plus het materiaal.

— Zet u, riep een vent, aan een vrouwke, naar mijn schatting wegend ongeveer twee honderd pond. Zet u, en gij ook, Netteke.

De twee vrouwen zetten zich op de bank voor mij, bezweet, met rood gezicht, waarover de hoed, van het gedreum en 't geloop scheef hing.

Ik moest het boekske van den koning dicht doen. Er stond iemand met zijn rug voor mij die als een rots boven mijn aangezicht hing.

— Fini...i...i ! hoorde ik buiten roepen.

De trein floot, we kregen een paar stampen en gingen toen den weg op naar huis.

Met het gesnok van ijzer en kettingen viel ook de voor mij staande rots op mijn knieën. Mijn « Duit van Kermis » kreeg een kraak die mij weëig maakte. De heer verontschuldigde zich en daarmee kreeg ik ook de baan en het zicht wat vrij. Tot mijn geluk !

Het tweehonderdpondsvrouwtje, na de noodige wrijvingen met zakdoek en sjaal, kreeg haar gezicht in normalen plooi en mij in de gaten.

Verbazing in haar uitpuilende oogen.

Hoe kwam die hier binnen ? Zeker zonder kaartje ! Met die groote herrie, men kon niet weten.

Mijn naam en faam stonden niet zeer zuiver bij haar aangetekend.

Och, ja, wie zal het haar kwalijk nemen : onbekend is immers onbemind ! Trouwens, 't kon me ook niet schelen. Ik nam mijn boekske weer ter hand en begon, wat ongemakkelijk gezeten, op nieuw te lezen.

— Djing ! Boum ! Djing ! Kwek ! Kwek ! Kwek ! Ran plan plan ! Tara, rara, tara ta, ta ta !

Heel het orkest was in beroering gekomen, plots, als bij een sein. Plezierig volk, een beetje luidruchtig en indringerig, maar toch nog muziek maken, ondanks dat het opeen gestapeld stond als boestringen in een mand.

— Kwek ! kwek ! kwek !

Ik ken nogal veel instrumenten. Er waren daar : 'n piston, 'n bombardon, 'n klarinet, 'n hobo, 'n schuiftrompet, een trommel en een grosse-caisse. De bombardon lag met zijn koperen opening, groot als die van een fonograaf, door 't venster en zaaide zijn gebrom over veld en wei en bosch. Maar die kwek ! kwek ! kwek ! kende ik niet.

Ik kreeg eindelijk het instrument in de gaten. Een soort kastagnetten, maar zwaarder, die de tonen en het geluid aandikten tot het neusgeroep van een goeleke in hooge vreugde : Kwek ! kwek ! kwek !

Dan wederom met volle geweld het opeen druischen van de koperen schelen, het gedonder van den kaoutjoeken knuppel op het groote ezelsvel : Djing ! Boum ! Mijn trommelvlies werd zeer veel geweld aangedaan.

In 't kompartiment waren thans ook twee heeren, uit Gent, zooals ik later vernam. Die keken nijdig en medelijdend de blazers en de spelers aan. Een van hen probeerde het zelfs een trap in de groote trommel te geven, om het beest bekaf te maken of knock-out, maar 't hielp niet. Het ezelsvel was te sterk !

— Steek uw trommel op den scheerzolder ! brulde hij toen. 'k Word zot van al dat lawijd.

Hij pakte de klak van den grosse-caisseïst en stak ze tusschen de twee koperen schelen in, die juist tegen elkander zouden geslagen worden, maar thans een voos en dof geluid voortbrachten, als 't geruoep van een gekeelde, ergens in een vochtige gracht.

De jongen lachte en keek den Gentenaar aan :

— Geef me dan een sigaar ! riep hij.

Het orkest zweeg. De jongeling van de groote trommel kreeg zijn sigaar. Nu begonnen ze allemaal te rooken, uit pijp, sigaar en sigaret. 't Kot kwam vol rook, die slierend langs een spleet der openstaande vensters naar buiten gleed en daar plots door den scherpen wind werd aangepakt en meegesleurd in zot gedoe.

De vrouwen aten garnalen. Ik hoestte. 'k Haalde ook een sigaret te voorschijn en dampte als de rest, als homœopatisch middel.

Weldra kwamen de tongen los. Ik hoorde de historie van een koninklijke « erremonie », die in een der kuststeden een concert had gegeven en twee dagen van huis was. Alleman had, ondanks het hondenweer, aan zee ontzettend veel plezier gehad, ook de twee hon-

derd dorpelingen, die de « erremonie » hadden vergezeld, de eenen uit puur zeebadgenoegen, de anderen om hun man in 't oog te houden.

— Kwek ! kwek ! kwek ! riepen de kastagnetten.

— Tist, scheed er uit, of ge krijgt 'n stamp.

Tist lachte, trok aan zijn sigaar en stak de kwekkers in zijn zak.

Ik nam mijn lezing weer op en hoorde niets meer van de gesprekken; bekoord door den inhoud. Allen rookten smakelijk. Men kon den smoor met een mes snijden. De vrouwen protesteerden.

— Dat is goed tegen de mot ! zei Tist.

Netteke, later ook haar buurvrouw, schudde van haar schoot de hozekes en de hulzekes van de uiteengerafelde garnalen op het schoone tapijt, dat den wagen bevloerde. Toen liet ze den wijsvinger glijden over haar tanden, onder en boven, smakte lijk een plakleerke op een kassei en keek eens rond, met oogen van een verzadigd dier.

Er kwam pret in haar oogen. Ze pinkte eens naar Tistje en kwam aan 't lijntje met een der Gentenaars, die wat Gentschen snuif in het gesprek voegde en heel de lading op stoepkes begon te trekken.

Ik moet het zeggen dat hij het deed met veel geest. Een Gentenaar kan geestig zijn. Hij stond zeer ongemakkelijk, geplaveid, tusschen de bende in.

De « erremonie » was er een van boven Gent. Netteke bleek verstomd, omdat hij niet eens den naam der Koninklijke Harmonie van... kende.

(k Ga den naam der plaats verzwijgen. Ze moesten me het volgend jaar, bij gelegenheid, weer eens tot reisgezel krijgen en mij een serenade geven.)

— Nooit van hooren spreken ! zei de jongen van Artevelde, zoo'n boerendorp !

— Een boerendorp ? Zes duust zielen ! Heette gij dat een boerendorp !

— Kwek ! kwek ! kwek ! zei Tist zijn instrument.

— En een «erremonie» ! lachte die van Gent.

De vrouwen werden nijdig. We stopten toen juist te Brugge. De vriendin van Netteke legde de helft van haar twee honderd pond buiten het raam en riep zoo luid ze kon :

— Jef ! Jef ! waar zitte ?

— Hier, riep Jef uit de verte. Is er daar nog plaats ?

Julie riep, Goddank, terug :

— 't Is vol, Jef.

— Wie is er daar bij u, Julie ? hoorden we vragen.

— Netteke is hier...

— En wie nog ?

De Gentenaar riep achter haren rug :

— Allemaal mansvolk ! Gardevo, Jef !

Julie keerde zich knakkelig om, nijdig als een spin.

— Moede da nu zegge, ezel ! Hij is nog zóó jaloes !

— Dat wist ik niet, zei de Gentenaar.

Van pret ontwaakte het orkest. Het werd een verschrikkelijk gehuil en gebrul van al de instrumenten te gader. Het kompartiment daverde. De gansche trein zong en daverde.

De statieoverste gaf vlug teeken tot vertrekken. Zoo'n razende trein ! Weg, uit de gothische hal. Vlwg ! vlwg ! Overal waar ge wilt ! Weg met die losgelaten menagerie !

Te Beernem waren de muzikanten het toch moe. Gelukkig.

't Werd zoo stillekens avond. De late zon lag op Netteke's gelaat als op een wonderbare pladijsbloem die weldra vervaagde tot een koperen beeld uit een Chineesche pagode.

Het vrouwe kreeg weer honger, haalde haar moederkenschak boven water en pistolets met hesp en een flesch bier.

De flesch mocht de ronde doen. Halverwege was ze leeg en iemand zwierde haar met een smak buiten het raam, het veld in.

Te St Pieters stapten de Gentenaars er uit. Ze zouden over een dag of veertien, met de kermis, eens naar Nettekens dorp komen en bij Julie rijstap eten, alleen om Jef te pesten.

Wij hoorden een van hen onderwege iemand toeroepen :

— Jef, pas op Julie ! Ze zit daar alleen tusschen al dat zwaar mansvolk !

— Brutale vlegel ! riep Julie, woedend als een storm.

Wij weten niet of Julie haar wettigen echtgenoot dan wel den Gentenaar bedoelde.

De instrumenten kregen weer den moed in de longen. De statieoverste zond, op zijn beurt, den trein waar hij loopen wilde.

Het donkerde. 't Landschap buiten lag nog wat in 't late licht van een gouden einder. De boomen profileerden als in een droom op al die schoonheid.

De reizigers kwamen wat tot rust. Netteke keek eens rond en kreeg mij weerom in het oog :

— Mannen, zei ze, we moeten Fransch klappen, want er is hier iemand die geen Vlaamsch verstaat.

— Voor mij kunt ge gerust onze taal spreken, zei ik nu voor het eerst.

Netteke dacht dat ze een hamer op haar kop kreeg. Ze werd van iedereen uitgelachen.

— 'k Ben muug, zei ze. 'k Ga slapen.

Ze sliep tot Dendermonde. Daar werden wij op een zijspoor gebracht, in het duister en gedurende een volslagen uur bekommerde zich niemand om ons.

Eindelijk, eindelijk reden we naar Mechelen ! (Om de reizigers van Antwerpen naar de kust en terug in den kortsten tijd te brengen

maakte de groote exprestrein toen nog een toertje langs Mechelen om.)

Onderweg moesten de leden der « erremonie » er uit. Jef vond Julie terug. Aan de statie stond heel de kraal. Wij hoorden nog de muziek den Brabançonne aanheffen en Tist's kwek ! kwek ! kwek ! er tusschen in.

Te Mechelen bleven we tot half twaalf staan. Een locomotief moest van Muysen komen om de defekte te vervangen.

Ik zat weer alleen en las :

« Daar bij een eindeken muur dansten rose brikken op den klank van een truweel. De koning was er aan 't metsen, heel alleen.

» Hij pikte een baksteen op, deed hem klinken tegen 't ijzer, schopte een mortelkuip dichterbij en paste den steen in zijn gelid.

» Hij kneedde den mortel tot hij het warm kreeg. Hij speelde zijn vest uit, stond zonbegoten in zijn hemdsmouwen te werken, floot een deuntje en riep : « steen ! »

» 't Muurke groeide stilaan, stevig en haak !

» Dat was het wonder dat allen verteeren deed. »

Zoo was 't boek uit. Een aardig origineel boekske, dat ik gelezen en genoten had in de noodige kermisatmosfeer, bij trommelslag en bombardongebruil.

«Een duit voor kermis !» Aan u ligt de herinnering van een lange, moeizame reis, waarin ik veel folklore op deed, vele deuntjes leerde en een nieuw instrument daarbij.

't Sloeg één uur in den nacht toen ik te huis kwam. 'k Was van vijf uur op weg. Acht uur ! Acht uur reizen !

Voor den oorlog was ik op dien tijd weg-en-de-weer naar Parijs.

LODE OPDEBEEK

OP REIS IN VLAANDEREN

Menschen. Dieren. Steden. Dorpen. De Zee.

Pentteekeningen van Edmond Van Offel.

TWEÊDE UITGAVE

L. OPDEBEEK .— UITGEVER — ANTWERPEN
1930

Inhoudstafel.

	Blz.
Van Brussel naar De Panne	5
Van De Panne naar Ieper	13
Ieper	19
In 't land van Brugge	28
Lisseweghe's toren	38
Knocke	40
Een plezierreisje met muziek	53
Naar Audenaerde	59
Naar Kortrijk en verder	73
Het herstelde Ieper	87
Langs de wegen	97
Een beroerde nacht	104
Varkenskermis	112
Panem et Circenses	126
Terug aan Zee	129
Huistoe	138